

TELEPÜLÉSKÉPI ARCULATI KÉZIKÖNYV

TARTALOMJEGYZÉK

1. Bevezetés	3
2. „Abai Gondolat” 2018. – A jövő a meggyógyított múlt	4
3. Aba bemutatása	6
4. Aba történelmi múltja	7
5. Aba főbb intézményei	11
Aba jellemző épületei	
6. Örökségünk	20
<i>Műemléki védelem alatt álló épületek</i>	
<i>Értékes régi épületek</i>	
<i>Természeti értékek</i>	
<i>Köztéri szobrok, kőkeresztek</i>	
7. Eltérő karakterű településrészek	35
8. Építészeti útmutató.....	41
<i>Kerítések</i>	
<i>Kertek</i>	
<i>Erkélyek, tornácok, teraszok</i>	
<i>Ajtók, ablakok</i>	
<i>Homlokzatképzésre</i>	
9. Mai példák.....	52
10. Részletek	53
11. Utcák, terek.....	54
12. Hirdetések, reklámok	56
13. Impresszum	57

BEVEZETÉS

1

Tisztelt Olvasó!

Nagy örömmre szolgál, hogy Aba Településképi Arculati Kézikönyve iránt érdeklődik.

A közelmúltban várossá vált településünk izgalmas történelmi múlttal rendelkezik, településrészeink változatos képet mutatnak. Az egyes településrészeket külön ismertetjük, és a már meglévő építményekből kiragadott jó példákkal szemléltetjük fejlődő városunk építészeti jellegzetességeit.

A kézikönyv azt a célt szolgálja, hogy a városunkban letelepedni szándékozók képet kapjanak arról, hogy mi itt élők milyen környezetben szeretnénk élni, melyek a településképre vonatkozó elvárásaink.

Aba 4700 lelkes közösségének feltett szándéka, hogy településünk élhető, szerethető és pihenést nyújtó várossá váljon.

Ismerje meg Ön is védett természeti értékeinket, épített és lelki-szellemi örökségünket, legyen részese egyre fejlődő településünk mindennapjainak.

Kossa Lajos
polgármester

„ABAI GONDOLAT” 2018 - A JÖVŐ A MEGGYÓGYÍTOTT MÚLT

2

Az abai faluközösség örökség, tárgyi és szellemi hagyomány, gyökérzet a megtartó múltba, olyan mint a nemez, a rendbe szedett rendetlenség anyaga, amely sok-sok szálból egységes minőséget teremt, egyben óvó, védő, gyógyító és tanító szerepet tölt be.

Az abaiak számára különös jelentőséggel bír Szent Istvánnak, fiához, Imre herceghez írt intelmeinek a vendégek befogadásáról és gyámolításáról szóló VI. fejezetének alapvetése: „Az egy nyelvű és egy szokású ország gyenge és esendő. Ennél fogva megparancsolom neked, fiam, hogy a jövevényeket jóakarattal gyámolítsad és becsben tartsad, hogy nálad szívesebben tartózkodjanak, mintsem másutt lakjanak.”

Imre herceg 1031-ben bekövetkezett halála miatt az atyai intelmeket nem valósíthatta meg, de Szent István akaratát az őt követő uralkodók beteljesítették. Ennek legszembetűnőbb -Aba számára sorsdöntő- példája Fejér megyében a besenyők, majd a kunok befogadása és megtelepülése.

Az abai őseink, a belső- és középbánsági eredetű kipcsak – török nyelvű lovasnomád népek köréből származó besenyők, több évszázados vándorlás után, kontinensnyi területet bejárva jutottak el a Sárvíz partjáig, és telepedtek le mintegy 700 km²-nyi területen, így Abán is a X. – XI. században.

A Sárvíz-menti besenyők kiváltságos helyzetben voltak, a mindenkori uralkodó udvari népei közé tartoztak. Ispánjuk a közjogi és katonai hatalom letéteményese volt, a Sárvíz-völgyi Ispánság életét a kiváltságlevélben rögzített „besenyő szabadság” által biztosított autonómia határozta meg.

A besenyők királyaink könnyűlovasságának egyik legütőképesebb részét alkották. Legfontosabb feladatuk a Székesfehérvári királyi központnak, az Ország Szívének a védelme, valamint a Sárvíz keleti partján, besenyő területen áthaladó legfontosabb nemzetközi útvonal, a nyugatról Bizáncon át vezető jeruzsálemi zarándokút ellenőrzése volt.

A hajdani besenyő ispánság keleti szomszédságában - többek között Kajtorszállásán, a ma már Abához tartozó Kajtor területén telepedtek le a XIV. század első felében egy újabb nagy lovasnomád pásztornépnek, a kunoknak a nemzetségei, és jött létre a Hantos-széki Kapitányság, amely a besenyő ispánsághoz hasonló kiváltságokat és autonómiát élvezett. A kunok is élenjártak a csatákban, s az ő életüket is a királyokkal való közvetlen kapcsolat jellemezte.

Illyés Gyula a következőket írta róluk: „...büszkén emlegetik származásukat. Nemcsak színmagyarok, hanem ráadásul kunok ők, amin valami olyasmit értenek, hogy a magyaroknál is magyarabbak. ... Szabadok, lovon járnak, s akkora határok van, mint egy birodalom.

Az őshazát, a dicső Attila királyt ők még többet emlegették. Méltán: ők tiszta ogurok, az új hazába jó háromszáz év késéssel jöttek be, merészek, villogószeműek, feketék, s hun rokonság ide vagy oda, igen szépek, s ezt ők is tudják. Legyen boldog és érezze megtisztelve magát, akit maguk közé fogadnak, aki tanyát verhet itt, a világ közepén.”

Mind a Sárvíz-völgyi Ispánság, mind pedig a Hantos-széki Kapitányság, így az abai besenyők és a kajtorszállási kunok jóléte, gazdasági fejlettsége is Mátyás király uralkodásának idején érte el tetőpontját. Az országát gyakran bejáró Mátyás személyesen is megjelent ezen a vidéken, és anyja, Szilágyi Erzsébet szintén nagy szeretettel pártfogolta a szállások népeit.

Mindehhez hozzá kell illesztenünk azt a nem kevésbé jelentős történelmi örökséget, amelyet Belsőbáránd hordoz számunkra a hosszú ideig ott tevékenykedő, Mátyás királlyal szintén különleges és szívbeli kapcsolatot ápoló egyetlen magyar alapítású rend, a gyógyító és tanító szerepkört betöltő pálosok által.

Erős szálak határozzák tehát meg Aba, Báránd és Kajtor történelmét és jövőjét. Attila királytól, Szent Istvánon, a besenyőkön, kunokon és a pálosokon keresztül Mátyás királyig ívelő nagyszerű történelmi örökség a miénk, amely hasonlóan nagyszabású tettekre kell, hogy sarkalljon bennünket.

2012 a remény üzenetét hozta el számunkra, új világ van születőben, új kihívásokkal.

A közösen megalkotott abai modell megvalósítása során –amelynek három pillére az Életfa program, az Abai Társadalmi Szerződés és az Abai Magisztrátus, és amely a szabadságteremtésről szól a szeretet és az igazság jegyében– csak akkor tudunk helyes válaszokat adni a világ nagy korszakváltásából adódó kihívásokra, ha példaértékű őseink, kiemelkedő királyaink, a besenyők, kunok és pálosok nagyszerű tetteiből erőt merítve, az ő szellemiségüket továbbvive, beteljesítjük a néhány évvel ezelőtt elkezdődött lelki, szellemi megújulást.

Ebben az új ébredésben a holnapunk tulajdonképpen az eddig volt tegnapjaink történéseinek megértése és elfogadása. Ettől a perctől kezdve a döntéseink a szívünkben és lelkünkben eredhetnek ahelyett, hogy a múltunkat akarnánk velük jótánni, és az attól való félelmünkre épülnének, hogy kik is vagyunk valójában. A döntéseinknek nem az lesz a céljuk, hogy egy múltbeli történést orvosoljanak, mert képesek leszünk elfogadni mindazt, akik voltunk, és mindazt, akik vagyunk, és így már elindulhatunk egy új úton, hogy ráébredjünk önmagunkra.

Kossa Lajos
polgármester

ABA BEMUTATÁSA

3

Aba Fejér megye középső részén helyezkedik el, Székesfehérvártól délre, 20 km távolságra, a 63-as számú főút mellett. A 63-as számú főúttal párhuzamosan halad a Székesfehérvár-Sárbogárd vasútvonal, melynek mentén, Aba déli határánál található az Aba-Sárkeresztúr vasútállomás.

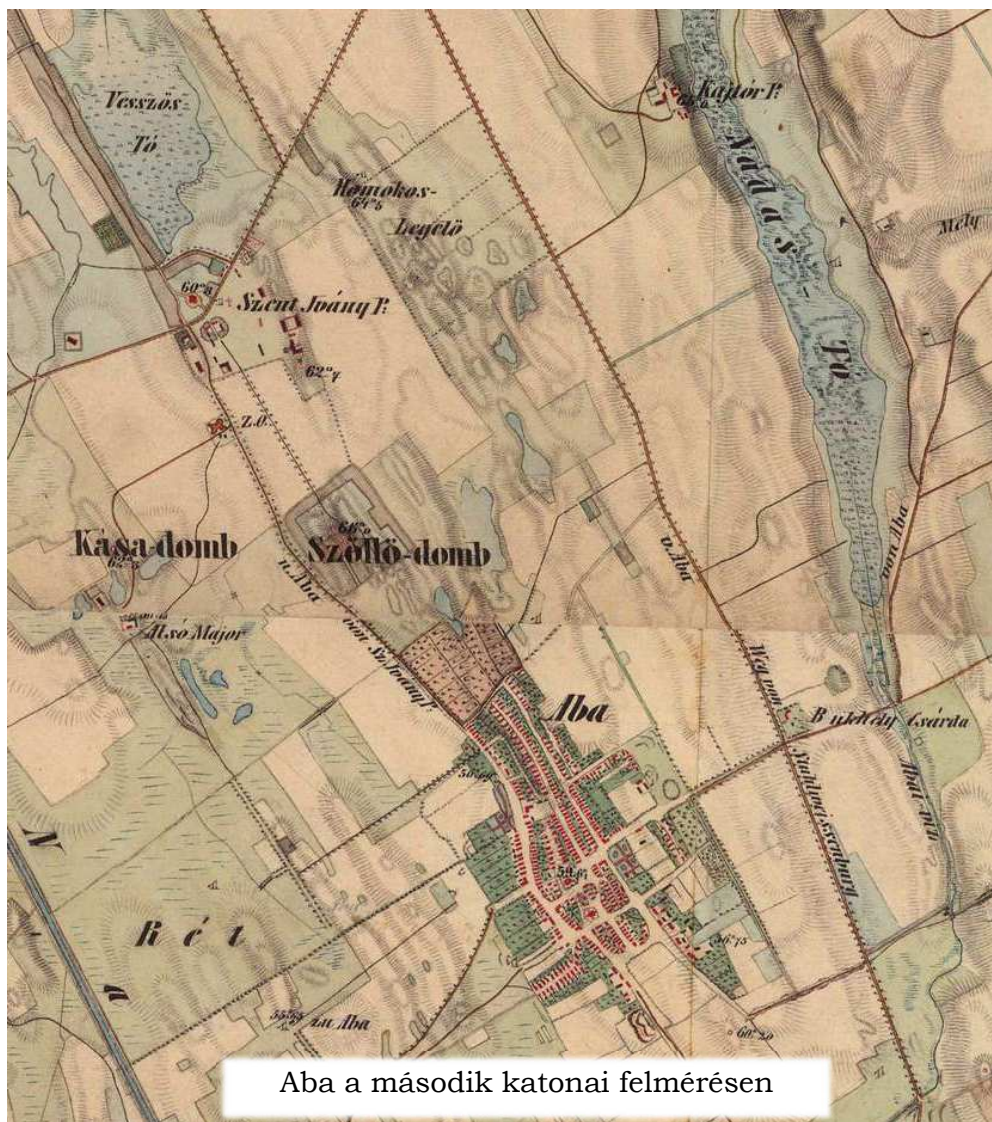
Fejér megye déli része, így Aba is a mezőgazdasági szempontból kiemelt jelentőségű Mezőföld részét képezi. A mezőföldi települések hatalmas kiterjedésű külterülettel rendelkeznek, melyek igen nagy százalékban mezőgazdasági termelésre alkalmasak. Aba belterülete is nagyrészt szántókkal, legelőkkel, kisebb erdőkkel szegélyezett. Abához tartozik közigazgatásilag az Abától észak-északnyugatra található Bodakajtor és az észak-északkeletre fekvő Belsőbáránd.

Aba első írásos említése a XIV. századból származik, bár Bögd néven már a XII. század végén is megjelenik, mint besenyők által lakott terület. Mint földesúri birtok, több nemes is élt a településen és elsősorban földműveléssel foglalkozó lakossággal rendelkezett. A XIX. században kezdett el lakosságszáma gyarapodni, a század közepére meghaladta a 2000 főt, míg a XX. század elején a 4000 főt. A két világháború során is fejlődik a település, azonban a II. világháború nagy pusztítást okoz Abán, lakóházak és a két templom is jelentősen károsodik. A II. világháborút követően újra fejlődés tapasztalható, 2013-ban pedig városi címet kap.

ABA TÖRTÉNELMI MÚLTJA

4

Aba a második katonai felmérésen

A helység neve 1334-ben tűnik fel először Aba alakban, személynévből keletkezett, magyar névadással. Az alapjául szolgáló ősmagyar Aba személynév ótörök eredetű "atyát", "öst" jelent.

A községhez tartozó Bodakajtor, Belkajtor, Külsőkajtor nevével 1448-ban találkoztunk először Kaytorzalassa (Kajtorszállása) alakban. Ez az elsődleges névváltozat egy Kajtornak hívott kun személy szálláshelyére utal. Az 1428 óta adatolható Kajtor személynév a kun "guaj" (visszatér) ige származéka. Tulajdonképpen értelme "visszatérő".

Belsőbáránd, Külsőbáránd neve 1465-ben bukkan fel, Báránd alakban. Az 1212 óta adatolható Bárány személynév -d képzős származékából keletkezett. Az alapjául szolgáló személynév alakulhatott a magyar bárány főnévből, de lehet egy szláv vagy török személynév átvétele is.

A község területén feküdt az egykori Bögöd helység, melynek neve 1277-ben Bugud alakban jelenik meg. Pusztá személynévből keletkezett magyar névadással. Felsőszentiván neve először 1374-ben fordult elő, egyházi eredetű személynévként.

Szent Mihály szigetét 1454-ben említik először. Petele pusztá viszonylag későn, 1675-ben fordul elő először. Az okleveles emlékek Aba birtokot 1334-ben említik először.

Aba nemesi lakói szoros kapcsolatban állottak a királlyal, hiszen a XIV-XV. században királyi, nádori parancsra gyakran szerepeltek királyi emberként vagy tanúként birtokbeiktatások, idézések, eltiltások alkalmával.

1543. után Aba is török megszállás alá került, bár a hódoltság nem volt teljes, a magyar földesurak végig megtartották birtokukat. A falu 1626-ban Komárom, 1647-től Veszprém megyéhez tartozott, nyilvánvalóan a hódoltsági viszonyokhoz igazodva.

A török korból az első összeírásunk 1559-ből származik. Eszerint a faluban több nemes lakott, 16 egész telek és négy zsellér volt.

A falu a 15 éves háború idején elpusztult, a XVII. század elején települt újra. 1623-ban már arról olvashattunk, hogy több nemes lakja, de mindössze egy portát tüntet fel az összeírás. Sárosd pusztája és Aba között a török időkben nem volt határ, mivel mindkettőt ugyanaz a földesúr birtokolta.

Aba a török alóli felszabadítást követő hét-tíz évben - magyar lakosokkal - újratelepült. 1711-ben a felső-, 1773-ban a sármelléki járáshoz tartozott. 1688-1848 között a helységnévtárak a faluk között említik.

A falu vallási megoszlása a reformátusok túlsúlyát mutatja. A katolikusok száma kevesebb volt. 1693-ban a fehérvári prépostnak fizették a tizedet. Az 1745. évi összeírás 179 katolikusról beszél. A falut a 18. század első felében a fehérvári ferences misszió pasztorálja. 1748-ban kezdik el a Szentháromság-templom építését, mely kívülről háromszögletű, belülről kerek, kupolás szentélyrésszel értékes barokk műemlék. 1754-től állandó helyben lakó lelkésze van (az anyakönyvvezetés is ekkor kezdődött), 1773-tól egyházmegyei lelkészség. Egy 1764. évi jelentés a templomról azt írja, hogy "messze földről jönnek megcsodálni." A József-kori felmérés is megemlékezik a "háromszögletű templomról."

Az úrbérrendezés a faluban 1768-ban történt meg. Az úrbérrendezéskor az összes úrbéres lakos száma 83. 1828-ban 349 adózóról olvashattunk, a falu ekkor 121 házból állt.

Az 1838. évi összeírás szerint a faluban 1452 nem nemes lakott. Nagyobb kereskedelmi vállalkozásról mindössze egy adatunk van: 1837-ben az abai Deutsch Bernát és Jakab alapított fakereskedést, majd hamarosan gyapjával, gabonával is kereskedtek, fűrészmalmost létesítettek, erdőgazdaságot vettek, sőt a bankéletben is tevékenykedtek.

Mindez azonban a falu határain kívül történt.

Az 1848-as év eseményeiből az abaiak is kivették részüket. Az április 1-i összeírás szerint 183 nemzetőr került ki közülük. A megyei választmány tagjai lettek: Arany Péter és Sándor, Mészöly Sándor, Sárközy Zsigmond, Szántó Gábor segédlelkész, a bíró és a jegyző.

1849. január 3-tól a megyei bizottmány Abán, Szűcs Gedeon házában ülésezett. Az ülés felhívta a kinevezett parancsnokokat, hogy a népet a felkelésre "minden pillanatban" tartsák készen. Az 1849-1918 közötti korszak elején Aba a sármelléki járás fehérvári szolgabírói kerületéhez tartozott. 1863-1873. között Abán volt az alsóbodajki járási szolgabíró székhelye. 1878-tól a fehérvári járáshoz tartozik. Az 1907. évi helységnévtárban nagyközségként szerepel. Báránd, Kajtor, Kispusztá és Szentiván tartoztak hozzá. Egy 1863. évi adat szerint Aba útjai jók voltak, a közlekedést ebben az évben a székesfehérvári "gőzkocsi" és az adonyi és pentelei gőzhajóállomások segítették.

A XIX. század végén posta és vasútállomás van a községben, 1901-ben posta, távirda és anyakönyvi hivatal. Önkéntes Tűzoltó Egyesület működött, 1897-ben 35 taggal.

A két világháború között Aba a székesfehérvári járáshoz tartozó nagyközség. Határa 1926-tól 15501 kat. hold, 1926-ban az alábbi külterület tartozott hozzá: Külső- és Belső-báránd, Csíkoskajtor-pusztá, Felsőszentiván-pusztá, Kispusztá, Bolondvártanya, Méhesvölgy-tanya, Sárrétmajor, Sashalom, Szűcs- és Tolnai tanya. A nagyközségben 1922-ben postahivatal, távbeszélő, vasútállomás és állami távirda hivatal működött, 1926-ban már csendőrs is. Az 1931-1932. évi adatok két vendégfogadóról szólnak. Az 1930-as évektől községi orvos, állatorvos és gyógyszerész volt Abán.

Abát 1945. március 21-én foglalták el a szovjet csapatok. A súlyos hosszú harcok következtében 165 lakóház lakhatatlanná vált, és mindkét templom komoly károkat szenvedett. A határt 80 km. hosszú lövészárók, tankcsapda, tüzelőállás, lövészgödör szelte át.

A háború befejezése után a nagyközségben hamarosan megindult az élet. A megszervezett megyei futárposta egyik központja Aba lett. Folyamatosan került sor a romok eltávolítására, a vasútvonal helyreállítására.

Az 1956-os forradalom kitörése után október 27-én alakult meg Abán a Forradalmi Bizottság.

A forradalmat követően a községben három mezőgazdasági termelőszövetkezet működött. A községben 1968-ban 1295 lakás volt. Ebből 1961-1965-ben épült 50, 1966-1968-ban 61. 1973 végén nyílt meg a Petőfi Sándor Művelődési Ház, ahol 248 ülőhelyes színházterem és mozi van. 1983-ban adták át az új általános iskolát, 1989-ben pedig 4 teremmel bővült a község óvodája.

Az 1990-es évektől a község infrastrukturális ellátottsága ugrásszerűen bővült. Kiépült a víz-, szennyvíz- és gázhálózat, valamint a telefon- és a kábeltvrendszer is. Az intézményi ellátottság és a szolgáltatások köre folyamatosan bővül. A település gazdasági életében a földmagántulajdon vált meghatározóvá. Aba 2013. július 15-től várossá vált.

ABA FŐBB INTÉZMÉNYEI

5

Polgármesteri Hivatal,
kormányablak és kistérségi
rendőrörs bejárata

Kistérségi járóbeteg szakellátó, központi ügyelet
és védőnői szolgálat

Atilla Király Gimnázium

Sárvíz Alapfokú Művészeti Iskola

Hétszínvirág Óvoda

Aba Sámuel Általános Iskola

Idősek otthona – új épület

Régi iskola épülete

Idősek otthona

Tanka János Községi Ház és Városi Könyvtár

Orvosi rendelő

Háromkalász étterem

Fogorvosi rendelő

Mentőállomás

Takarékszövetkezet

Pályázati központ

Gyógyszertár

ABA JELLEMZŐ ÉPÜLETEI

ÖRÖKSÉGÜNK

6

Műemléki védelem alatt álló épületek

1748-1753 között épült Hatzinger Pál építész műve, a Szentháromság tiszteletére szentelt római katolikus templom a Béke tér dombján. Különleges építészeti alkotás, mivel alaprajza háromszögletű, mely szintén a Szentháromságot jelképezi. 1846-ban hajó és torony is épült a templomhoz, mely a II. világháborúban megsemmisült. A templom hajója sokkal rövidebb kivitelben épült újjá. A templom belseje barokk jellegzetesség szerint gazdagon díszített.

Aba területén, a városközpontban található a **római katolikus plébániaház**. A szabadon álló, előkertes, téglalap alaprajzú, részben alápincézett, földszintes, utcavonallal párhuzamos gerincű épületet, fölülkontyolt nyeregtető fedí. Bejárata a kerti homlokzat középtengelyében nyílik, előtte újabb építésű, üvegezett fatornác. Egytraktusos, oldalfolyosós alaprajzi elrendezésű.

A település központjában álló, **Zichy-Bolváry-kúriában** jelenleg az ország legszebb vegyesboltja működik. A szabadon álló, téglalap alaprajzú épület részben alapincézett, földszintes, kontyolt nyeregtetős kialakítású. Bejáratát négy dór oszlop tartja, oromfalas, nyeregtetős kialakítással. Egytraktusos alaprajzi elrendezésű, belső tereit átalakították. A faluban 1650-óta birtokos Zichy család építtette a 19. század első felében, az 1930-as évek közepétől Bolváry Géza filmrendezőé volt, 1945 után kultúrház, könyvtár, étterem, majd élelmiszerüzlet lett.

Abához tartozik Bodakajtor-Felsőszentiván településrész. Az egykori Zichy-kastély parkjában, a kastély szomszédságában, szabadon álló, négyzet alaprajzú, ötszintes, plasztikus vakolatarchitektúrával díszített 30 m magas **víztorony**.

Homlokzatai megegyező kialakításúak, szintenként változóan formált ablaknyílásokkal. Az alsó szinten magas kőlabazaton, plasztikus vakolatkváderezésben három félköríves záradéku vakablak, a negyedik oldalon a feljárat nyílik. A belső tér üres, a lépcsőt és a szinteket elbontották, anyagukat elhordták. Az 1830 körüli években épült kastély mellett álló víztorony a század utolsó negyedében épült.

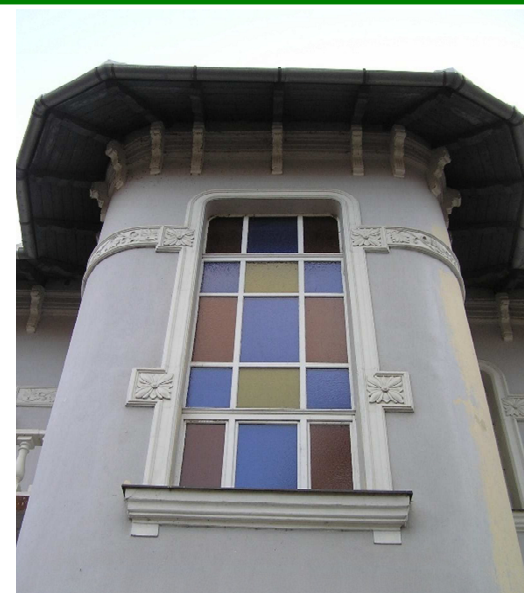

Belsőbárándi kastély

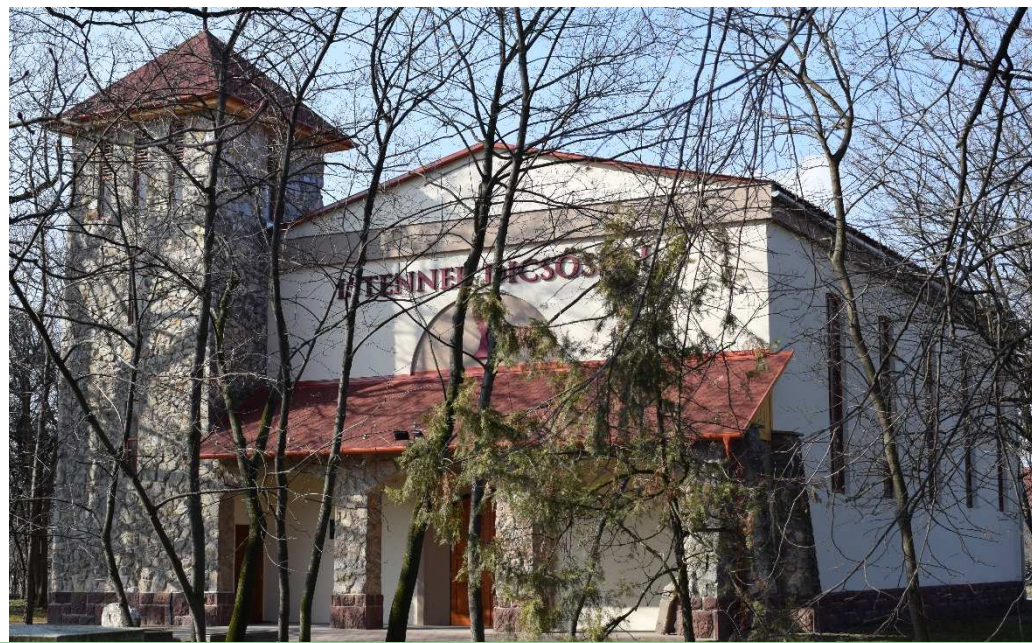
Belsőbáránd településrész szélén, szépen gondozott parkban, szabadon álló, téglalap alaprajzú, alápincézett, kontyolt nyeregtetős, egyemeletes épület. Építtette Holczer János 1904-ben.

A birtok 1945 előtti utolsó tulajdonosa a Spingler család volt. 1945 után általános iskola, majd az 1980-as évektől képzőművészeti szakközépiskola volt. 1991-ben, illetve 1995–1998 között felújítva, magántulajdonban.

ÉRTÉKES RÉGI ÉPÜLETEK

A Református templom 1948–1950-ben épült, 10 évvel azután szentelték fel, hogy a régi református templomot a német haderő a II. világháború végén felrobbantotta. A templomkertben áll Szűcs Gedeon emlékoszlopa.

A Volt községháza épülete a település központjában található. Az épületet igényesen felújították, átalakították, új éttermet nyitottak benne a közelmúltban.

A Dózsa György utcában található **kastély-kúria** épületet szépen felújították. Az épület magántulajdonba került, telke helyi területi védelem alatt áll.

Természeti értékek

Aba területén két országos jelentőségű védett terület található. A Belsőbárándi-tátorjános Természetvédelmi Terület Belsőbáránd keleti határában fekvő dombos terület, melynek a Dinnyés-Kajtori csatorna bal oldalával párhuzamosan futó völgyoldalában mozaikosan természetes löszvegetációs társulások találhatók védett és fokozottan védett növényekkel, mint a borzas macskamenta és a tátorján. A löszgyepekhez kapcsolódó állatok, a tájképi értékek és két bronzkori földvár is indokolta a terület védetté nyilvánítását.

Aba nyugati határa a Sárvíz-völgye Tájvédelmi Körzet területéhez tartozik. A kb. 3500 hektár nagyságú terület elsősorban az egykor hatalmas területen megjelenő vizes területek maradványait hivatott megővni, mely réteket, legelőket, erdőket, tavakat és mocsarakat és ezek gazdag növény- és állatvilágát foglalja magában, továbbá vízimadarak vonuló-, fészkelő- és táplálkozóhelye is egyben. A területen fellelhető 25 védett növényfaj közül a legjelentősebb a poloskaszagú kosbor és a pókbangó.

Köztéri szobrok, kőkeresztek

A 63-as számú főút és a Rákóczi utca kereszteződésénél álló, kerítéssel körülhatárolt kőkeresztet a nehezen olvasható mészkőtábla felirata szerint Kasó György és családja emeltette Isten dicsőségére 1930-ban.

1896-1979 évszám szerepel a katolikus templom előtt álló kőkeresztben, amelyet az abai hívek emeltek. A kereszt felirata: „A keresztfához megyek mert máshol nem lelhetek nyugodalmat lelkenek.”

A műemléki védelem alatt álló katolikus plébánia kertjében egy fakerezt áll kerítéssel elkerítve.

Aba külterületén, Belsőbáránd mellett egy erdővel borított dombtetőn messziről is jól látható, 2016-ban emelt hófehér kőkereszt áll.

A Rákóczi utca és a Dózsa utca kereszteződésénél lévő hársfasor alatt egy egyedi kialakítású kálvária stációi kaptak helyet a fának támaszkodva.

A Belsőbárándi temetőben álló feszület felirata már alig olvasható.

Aba központjában több történelmi eseménynek emléket állító köztéri alkotással találkozhatunk. A település egyik legszebb alkotása a koronás boltív alatt álló teljesalakos bornz szobor, mely Szent Istvánt ábrázolja. Janzer Frigyes 2001-ben készített műve.

Az 1948-49-es szabadságharc fa emlékoszlopa nemzeti színű szalaggal átkötve a református templom előtt áll. Az I. világháborús emlékművet 1925-ben Farkas Béla mészkőből, a II. világháborús emlékművet 1992-ben Janzer Frigyes bronzból készítette. Mindkettő a Hősök terén található.

Az 1956-os forradalom és szabadságharc emlékműve szintén Janzer Frigyes műve. A bronz és mészkő alkotást 2006-ban avatták.

A Szovjet hősi temető kicsit a központtól távolabb a szovjet katonáknak állít emléket.

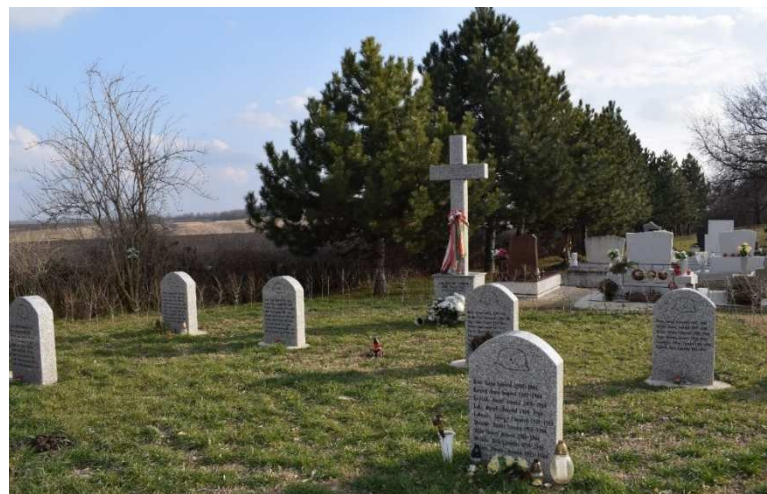
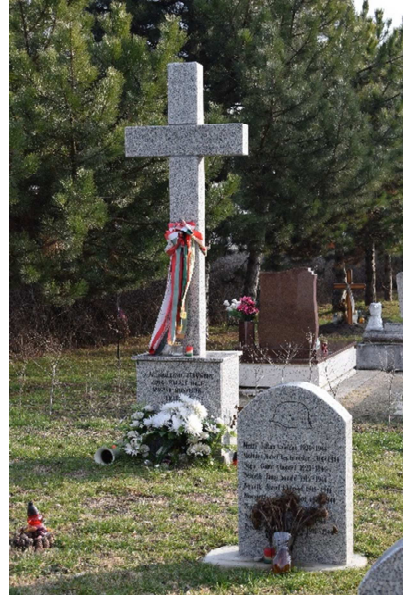
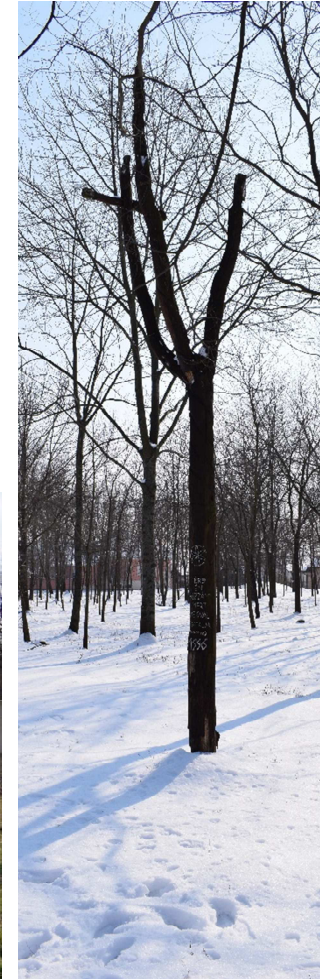
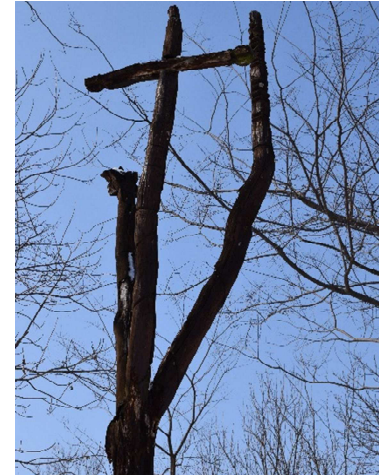
A házfalakon kerítéseken néhány emléktáblát is olvashatunk. A református templom kerítésoszlopán Kossuth Lajos születésének 200. évfordulóján helyeztek el emléktáblát. A Vörösmarty utca 81. számú ház emléktáblája szerint gróf Zichy István festő, grafikus élte itt élete utolsó éveit.

A Rákóczi utca és a Kölcsey utca sarkán álló, ma is üzleteknek helyet adó ház oldalán elhelyezett tábla annak építőiről és dolgozóiról, Kása István kocsmárosról és Berényi István hentesről emlékezik. Az orvosi rendelő homlokzatán az Auschwitzban 1944-ben elhunyt Dr. Spitzer Vilmos községi orvos emlékére avattak táblát.

A Hősök terénél kapott helyet Fejes Ádám református lelkész bronz mellszobra, mely Janzer Frigyes műve. Itt kapott helyet a svájci testvérváros, Batterkinden ajándékoszlopa is. 1996-ban készült a régi temetőben álló Szentháromság oszlop. A belsőbárándi temetőben található egy kőkereszt és a II. világháborús emlékmű.

A Rákóczi utca mentén helyezték el Aba Sárvíz kerekét, amely a Sárvíz kistérség összetartozási szimbóluma. A főút mellett egy napóra is helyet kapott, valamint a XX. század üzenete a XXI. századnak, melyet 50 év elteltével terveznek felnyitni.

Belsőbáránd közösségi tere, a Jubileumi park mellett egy szépen megmunkált fa harangoszlop áll.

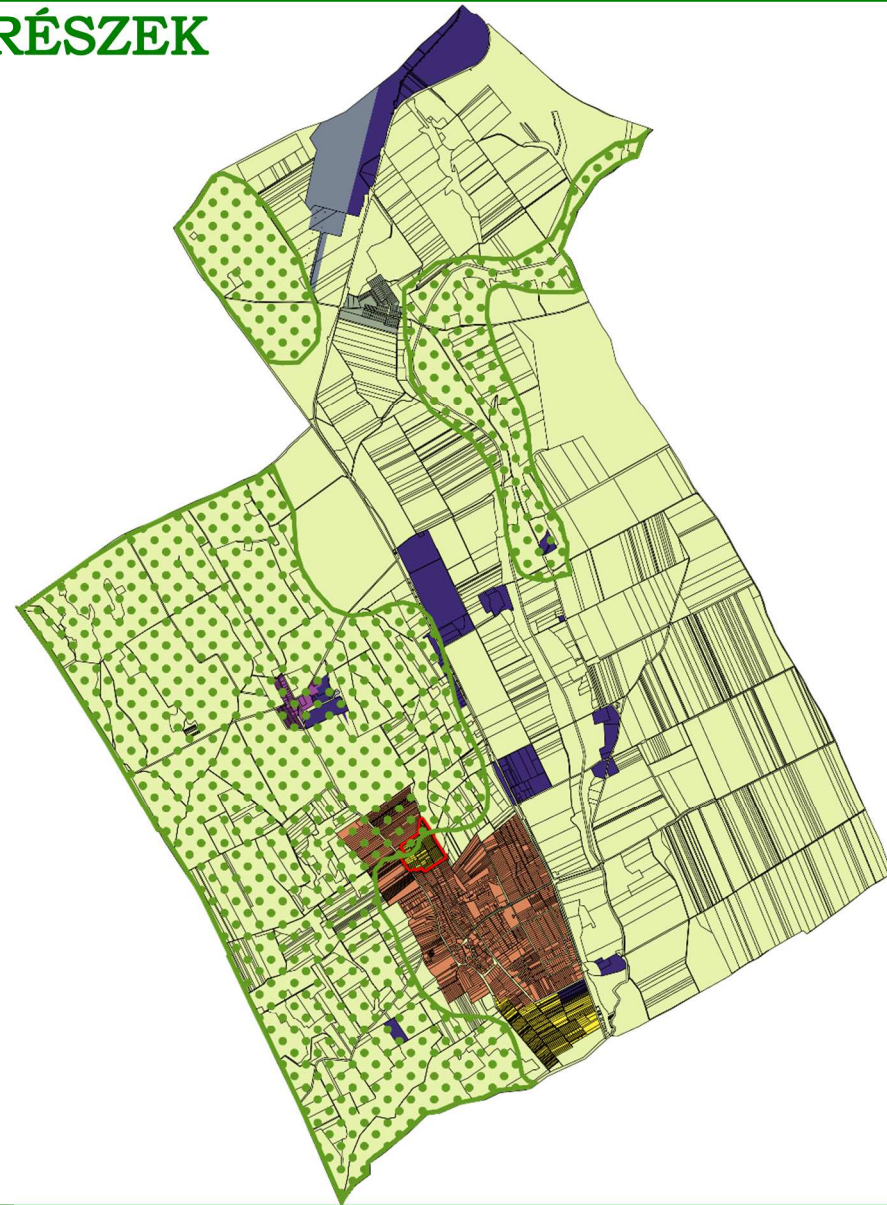
ELTÉRŐ KARAKTERŰ TELEPÜLÉSRESZEK

7

Aba nagy **külterülettel** rendelkezik, melynek nagy része **tájképvédelmi szempontból kiemelt terület**. A közigazgatási területhez tartozik **Bodakajtor - Felsőszentiván és Belsőbáránd, melyek nagy része lakóterület**. Mindkét településrész sajátossága a belterülethez csatlakozó gazdasági terület.

Aba központja jellemzően családi házas **lakóterület**, ezért a **Szőlőhegy** kivételével egy településrészt alkot. A Szőlőhegy a szőlészet és termékfeldolgozás miatt **helyi területi védelemmel** rendelkezik.

- Külterület
- Lakóterület
- Szőlőhegy
- Gazdasági terület
- Repülőtér
- Bodakajtor - Felsőszentiván
- Belsőbáránd
- Helyi területi védelem
- Tájképvédelemmel érintett terület

Lakóterület

Aba település központi városrészét lakóterületként határoltuk le, miután az ingatlanok döntő többsége lakótelek. A településközpontban található intézményi és szolgáltató épületek a helyi lakosság ellátását szolgálják, építészeti kialakításuk a funkciójuknak megfelelő.

Bodakajtor - Felsőszentiván

Bodakajtor - Felsőszentiván Aba centrumtól 5 kilométerre fekszik, északnyugati irányban. A településrészen többségében földszintes, egylakásos lakóházak, a Major utcában kétlakásos ikerházak találhatók.

Belsőbáránd

Belsőbáránd Aba centrumtól 13,5 kilométerre fekszik, észak-keleti irányban. A településrészen többségében földszintes, egylakásos lakóházak épültek. A településrészen a múlt század elejétől minden építészeti stílusú épület megtalálható, mai modern házak is épülnek.

SZŐLŐHEGY – HELYI TERÜLETI VÉDELEM

Aba központi lakóterületéhez kapcsolódik a Szőlőhegy, mely helyi területi védelem alatt áll. A helyi értéket képviselő szőlőtermesztés- és feldolgozás adja a terület különleges jellegét, melynek megőrzése fontos a településen élők számára.

Gazdasági területek

ÉPÍTÉSZETI ÚTMUTATÓ

Ahhoz, hogy egy olyan ház épüljön, mely a település képéhez illeszkedik, a közösség számára követendő példaként szolgál, ugyanakkor a tulajdonos igényeinek is megfelel, nem szabályozók és tiltások sora kell, hanem feltétlenül építetői és építészeti alázat.

Építető részéről ez azt jelenti, hogy nem akar nagyobb, magasabb, feltűnőbb épületet építeni a környezetében, szomszédságában levő épületeknél. Az építész részéről az alázat azt kell, hogy jelentse, hogy az általa tervezett épület a tervezési programot teljesítse ugyan, de ne a tervező önmegvalósításának tárgya legyen.

Az építészeti útmutatóban szeretnénk segítséget nyújtani építető és építész számára oly módon, hogy bemutatjuk azokat a jó példákat, kívánatos építészeti követelményeket, melyek segíthetik egy olyan épület létrehozását, mely illeszkedik Aba településképéhez.

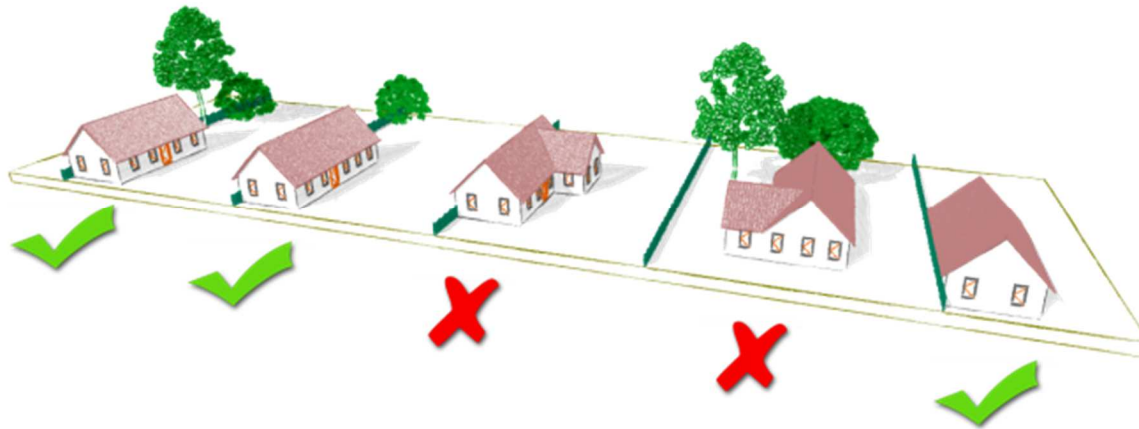
Az útmutató településrészenként ismerteti a javaslatokat és kívánatos építészeti kialakításokat.

Aba központ, Belsőbáránd és Bodakajtor annak ellenére, hogy önálló településrészek, építészeti szempontból nem különülnek el jelentősen.

Az építészeti útmutatóban azonos javaslatokat fogalmaztunk meg mindhárom településrészre.

Aba lakóterület, Belsőbáránd és Bodakajtor

TELEPÍTÉS

Új épületek telepítése a meglevő épületek homlokvonalának figyelembe vételével történhet, ez a legtöbb esetben előkertés beépítést jelent.

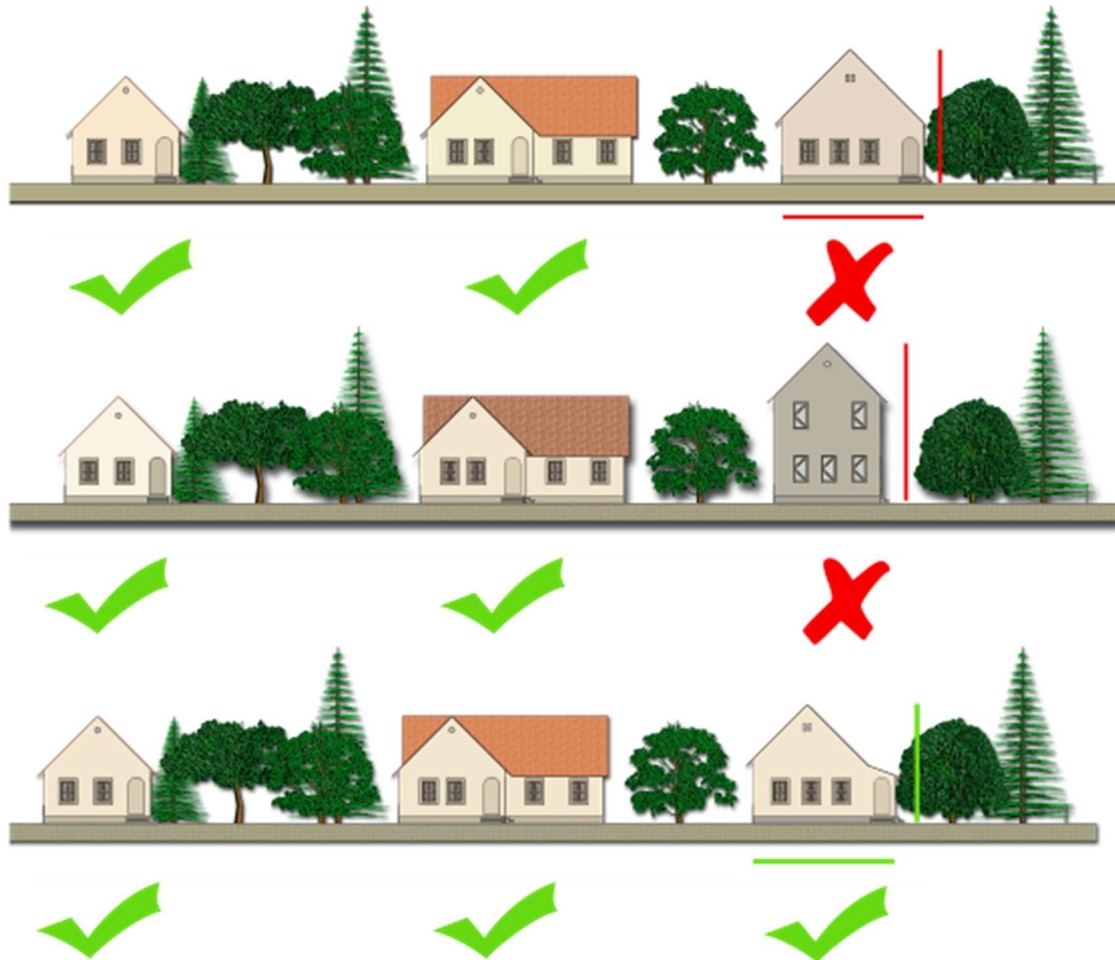
Az épületek jellemzően az oldalhatárra épültek, javasolt továbbra is ezt a beépítési módot alkalmazni.

Javasolt az épületeket az északi telekhatártól legfeljebb 1 méterre építeni, párhuzamosan a telekhatárral.

TETŐKIALAKÍTÁS

A tetők kialakításánál a környező házakat kell figyelembe venni. Legtöbb esetben hagyományos nyeregtető, esetleg kontyolt nyeregtető illik az utcaképhez.

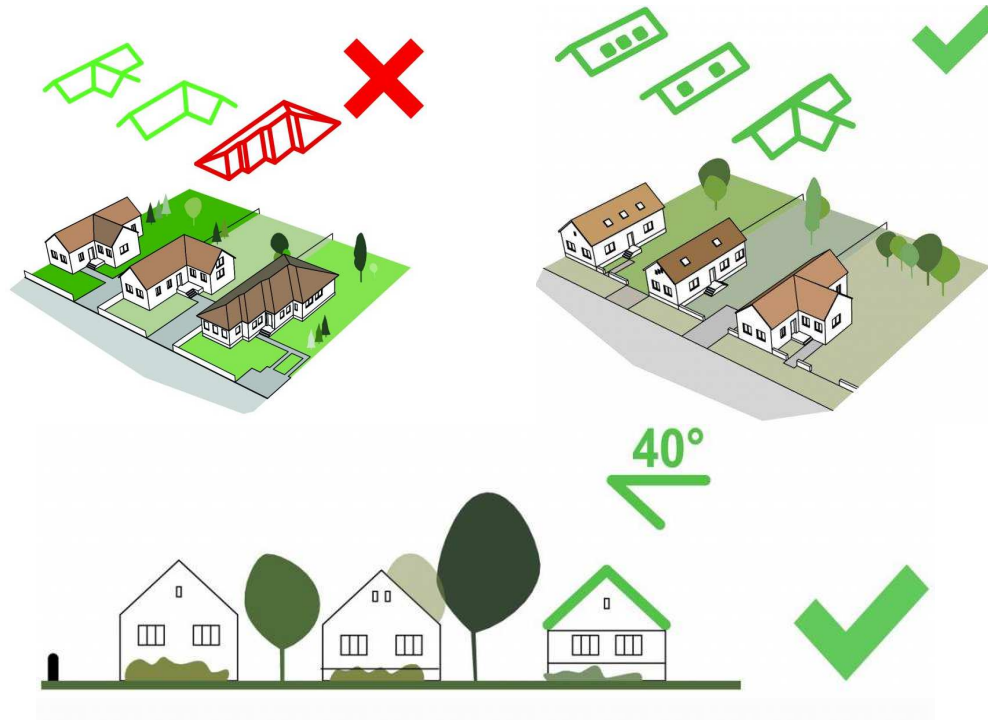
A tető hajlásszöge 30-45 fok között legyen, lapostetős ház kivételesen épülhető.

ÉPÜLETTÖMEG, MAGASSÁG

A kialakuló üres telkeken, esetleg az elbontásra kerülő épületek helyett épülő új épületek magassága és utcafronti épületszélessége igazodjon a környező házakhoz. A meglévő épületek tömege, magassága lehetőség szerint megtartandó.

Az új épületek tömegformálása és építészeti kialakítása illeszkedjen a meglévő beépítéshez, környezethez.

TETŐHAJÁSSZÖG

A tető kialakításának a szomszédos épületekhez igazodónak kell lennie, ez általában hagyományos nyeregtetőt, kontyolt nyeregtetőt, vagy sátoztetőt jelent. A meglévő épületek felújítása, átalakítása során a tető hajlásszöge a szomszédos épületekhez igazodóan változtatható meg.

SZÍNEK

Az épületek színezésénél az egységességre, a pasztell árnyalatú színek használatára kell törekedni. Rikító mediterrán színek nem használhatóak üzleti célból sem.

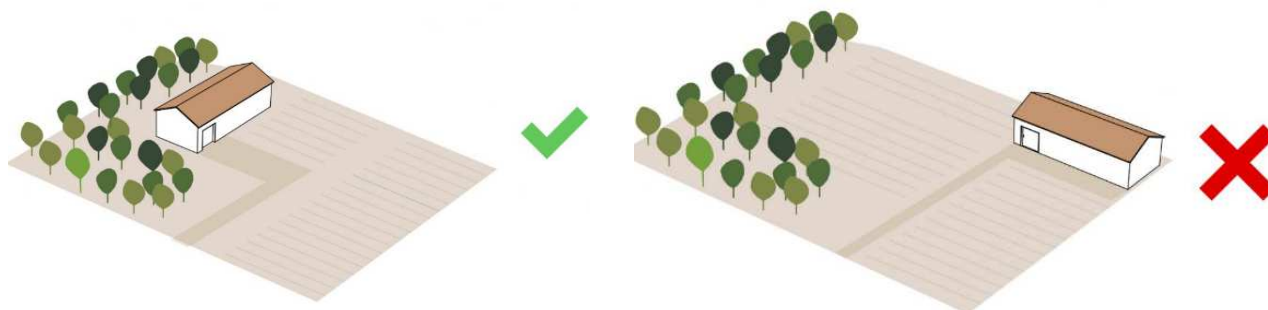
A szín kiválasztásakor figyelemmel kell lenni a szomszédos épületek színhasználatára

Szőlőhegy – Helyi területi védelem

TELEPÍTÉS

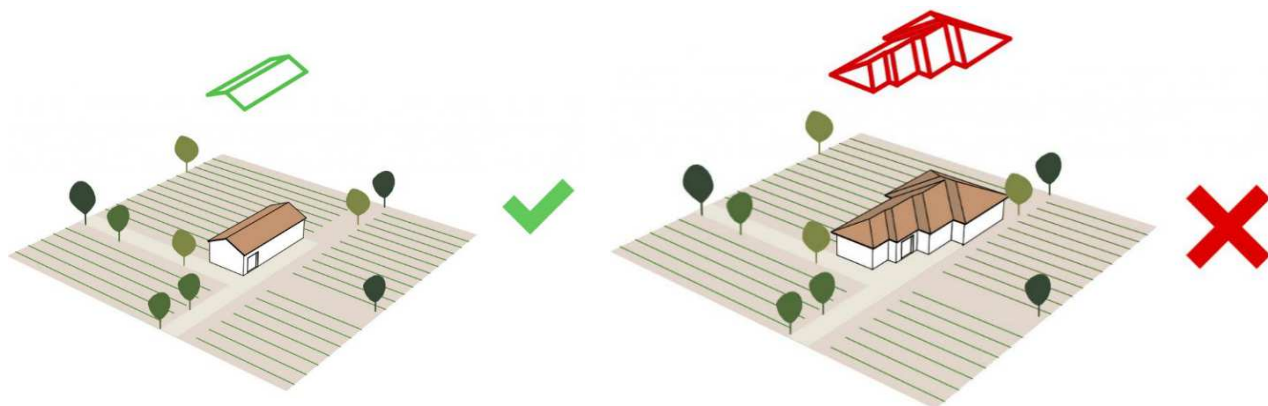
Az épületeket a telken belül javasolt úgy elhelyezni, hogy az épület körül a szomszédos telekhatárok mentén szabad terület maradjon.

Telekhatártól legalább 3 m-t el kell hagyni.

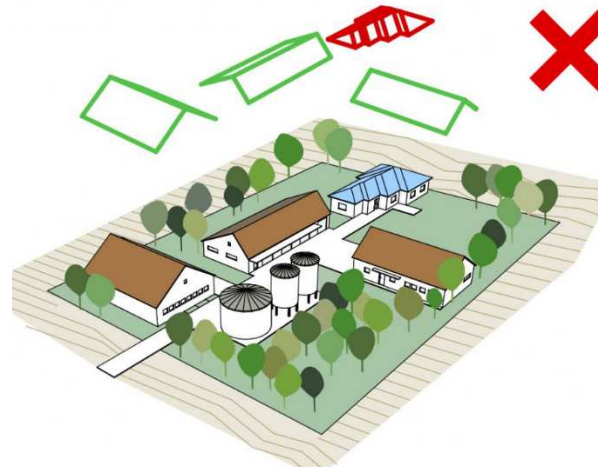
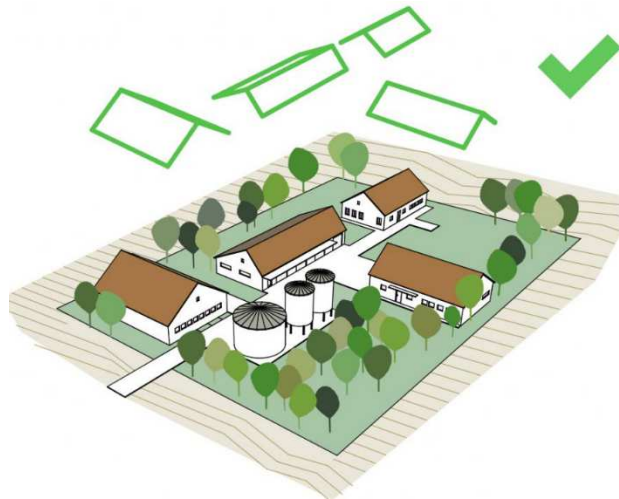

TETŐKIALAKÍTÁS

A területen jellemzően nyeregtetős, illetve sátrortetős gazdasági épületekkel beépítettek az ingatlanok. Javasolt az egyszerű nyeregtetős kialakítás, a tető gerince az oldalhatárral párhuzamos legyen.

Gazdasági területek

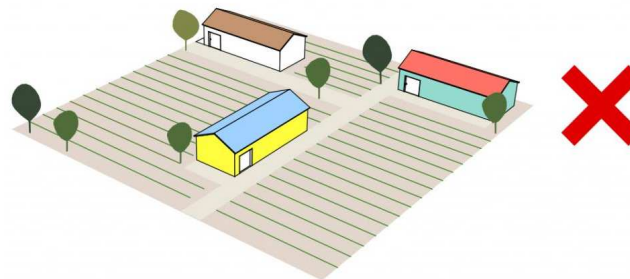
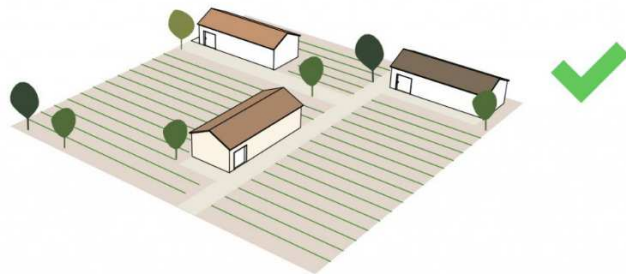

TELEPÍTÉS ÉS TETŐKIALAKÍTÁS

Új épületek telepítése a terület hasznosításának megfelelően történjen.

A jellemzően oromfalas egyszerű nyeregtetős épületekhez igazodóan választandó meg a tetőforma. A magastetők 30-45 fokos hajlásszöggel készüljenek.

Lapostetős épület építhető.

SZÍNEK, ANYAGHASZNÁLAT

Az épületek színezésénél és anyaghasználatánál az egységességre, a pasztel színű, természetes anyagok használatára kell törekedni. A színek és anyagok kiválasztásakor figyelemmel kell lenni a természeti környezetre, kápráztató fénylő felületek használata nem kívánatos.

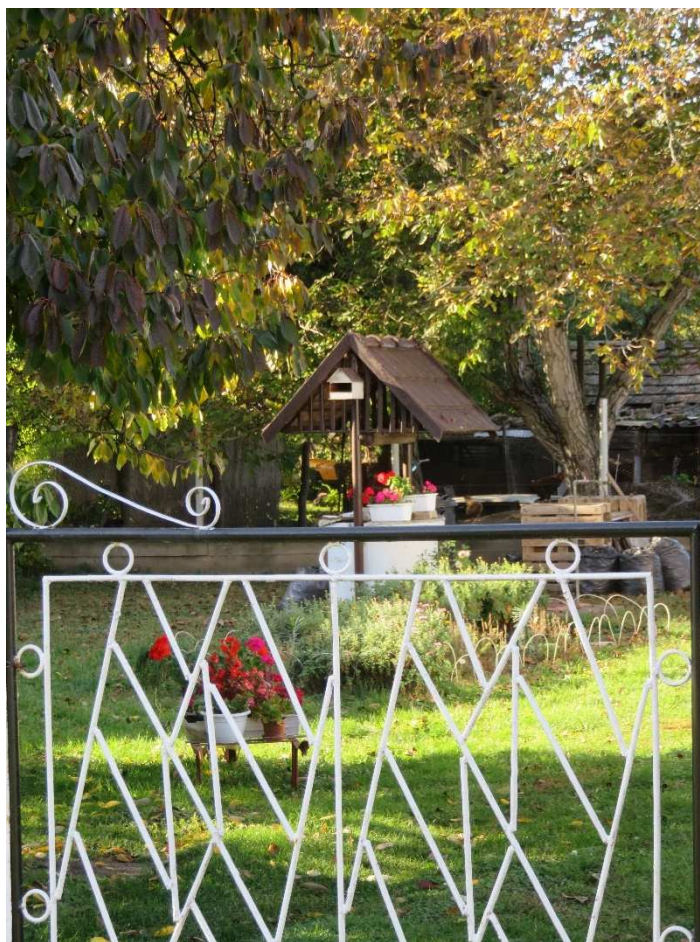
KERÍTÉSEK

Aba területén a házak előkerttel kapcsolódnak az utcához, így az utcafronton teljes telekszélességben kerítés húzódik. Jellemző a kő-, téгла- vagy betonlábazatú illetve oszloposkerítés, melyhez fémből vagy fából készült kerítésmezők csatlakoznak. A szépen gondozott sövény is alkalmazható kerítésnek, melynek tömörségét átlátható kialakítású fém vagy fa utcai kapu oldja. A kerítésekre a barna és a zöld árnyalati jellemzőek.

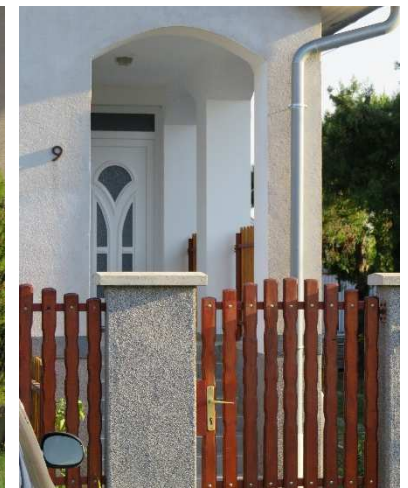
KERTEK

Aba településrészein az előkertek növényzetét fenyő vagy lombhullató fa, valamint változatos virágzó kiültetés jellemzi, a hátsó kertek többnyire a háztáji gazdálkodás helyszínei, a rendezett veteményesek, gyümölcsfák és szőlősorok mellett sok kertben a baromfiudvar is helyet kap. A kertvárosias jellegű települészekre inkább már a díszkertek megjelenése jellemző. A sok örökzölddel kialakított, nagy gyepfelületű kertekben kap egy-egy gyümölcsfa is.

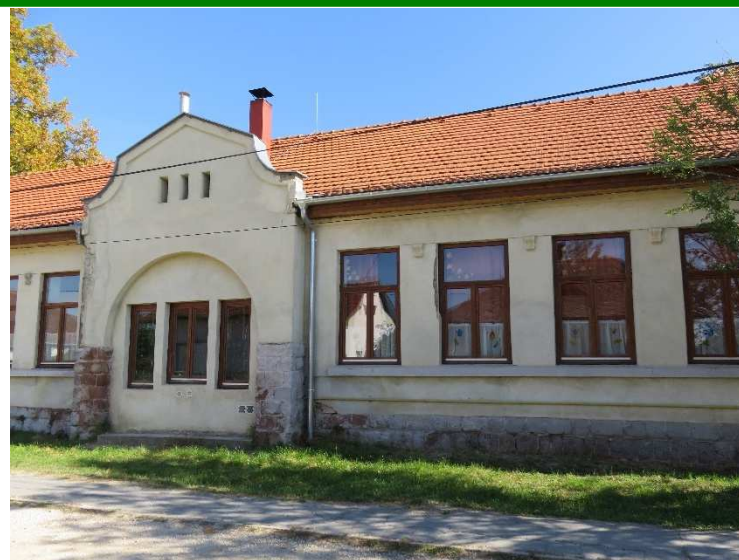
ERKÉLYEK, TORNÁCOK, TERASZOK

Abán számos verandás házzal találkozhatunk, melyeket lakóik az eredeti állapotnak megfelelően felújítottak. A tornác előlről és/vagy oldalról biztosít bejárást a házba. A térdfalas vagy kerítéssel elkerített tornácokon jellemző a cserepes virágok megjelenése, míg a térdfallal nem rendelkező tornácok teljes hosszukban nyitnak az oldalkert felé. Találhatók olyan házak, melyeknél a tornác csak a házak első traktusához csatlakozik, amely kifejezetten a megérkezés, a házba való bejutás kényelmessé tételét szolgálja. A teraszok, erkélyek a ház és a környezet kapcsolatát biztosítják, melyek szintén a lakótér kibővítésére alkalmas, félig nyitott félig zárt helyiségek.

AJTÓK, ABLAKOK

Abán jellemző a hagyományos fa, illetve a fehér műanyag nyílászáró. Az ablakokat spalettával vagy redőnnel árnyékolják. A nyílászárók esetében a barna különböző árnyalatai, a zöld és a fehér szín is elterjedt. Bár műanyag nyílászárókkal is lehet találkozni, településképi szempontból a fa nyílászáró alkalmazása javasolt.

HOMLOKZATKÉPZÉS

Abán hagyományosan a vakolt, egyszerű homlokatkialakítás a jellemző. Helyenként az ablakok körül vagy a tető alatt vakolatminta vagy fából készült burkolat is megjelenik. Az utcáfronti homlokzaton sok esetben csak ablakok láthatók. A homlokzatképzésnél minden esetben az egyszerű vakolt felületeket, a nem túl élénk, inkább a pasztell- és földszíneket javasolt alkalmazni. A visszafogott, igényes vakolatdíszeket és párkányokat kell előtérbe helyezni, természetes anyagokkal díszítve, kiegészítve.

MAI PÉLDÁK

9

Abán a felújított épületek az eredeti épületek formai kialakítását, épülettömegét megőrizték.

Az új épületek tömegformálása és tetőkialakítása igazodik a településen jellemző földszintes, magastetős kialakításhoz, illetve anyaghasználatára igényes, építészeti minősége a mai kornak megfelelő.

RÉSZLETEK

10

Az igényesen kialakított épület- és kerítésrészletek meghatározzák a hely hangulatát, jó benyomással bírnak az ide érkezőkre, jelentősen befolyásolják a településről alkotott összképet, ezért érdemes hangsúlyt fektetni a részletekre.

UTCÁK, TEREK

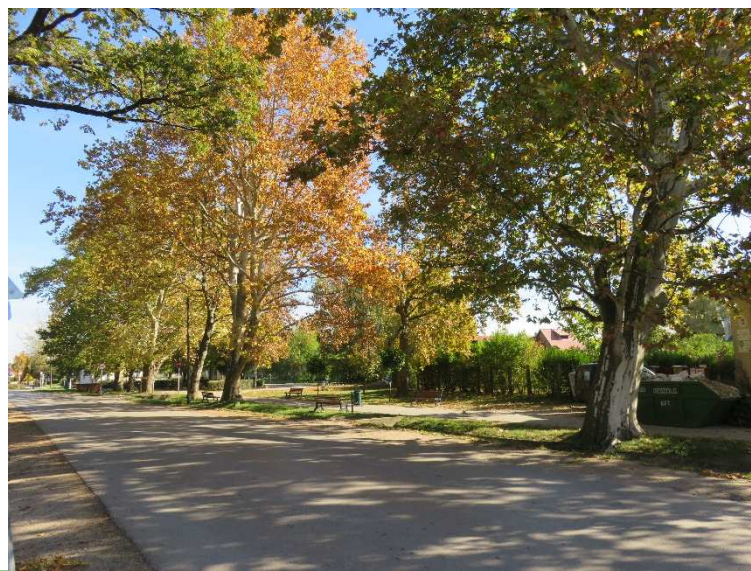
11

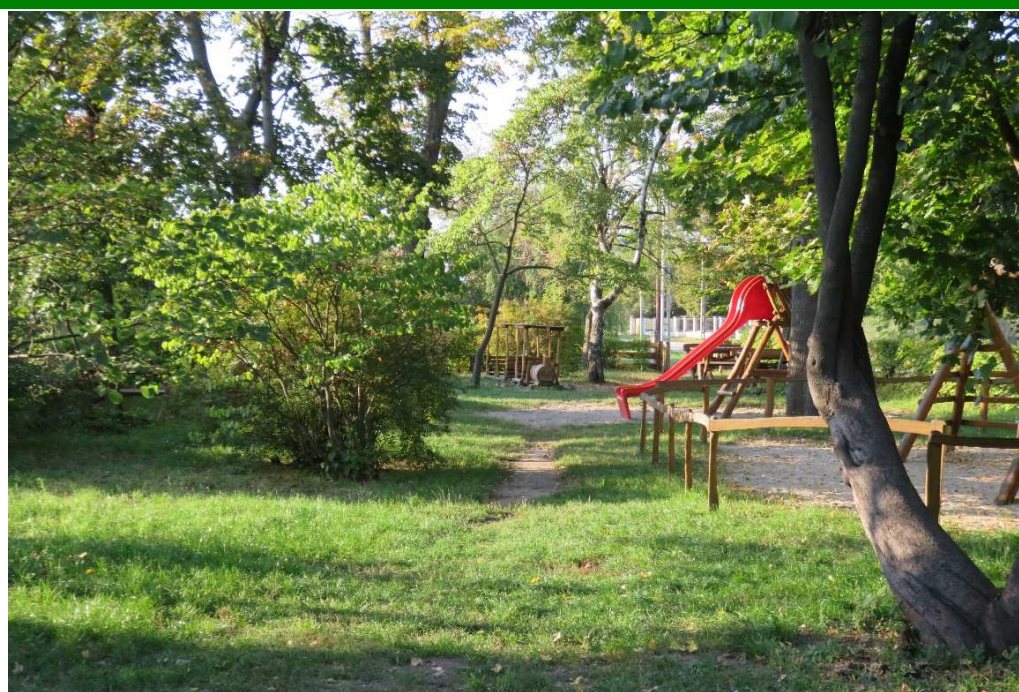

Abára érkezve rögtön szembetűnik, mennyire zöld a város. Szinte minden utcában fasorok állnak, melyek az utcaképet jelenlétükkel megszépítik. A főútvonal mentén minden apró lehetőséget kihasználva növények kerülnek a zöldsávokba.

A parkokat és tereket színes növénykiültetések díszítik, több helyen várostérképet ábrázoló, egységes fatábla segíti az eligazodást. Sok köztéri pad szolgálja a kényelmes pihenést, míg a gyermekek több jól felszerelt, árnyas játszótér közül válogathatnak. A lakók az ingatlanok előtti közterületet gondozzák, rendezik, növényekkel díszítik.

Az utcák fásítása a meglévő fasorokhoz igazodva, egységes fasor híján közepes lombkoronájú, lombos vagy örökzöld fával javasolt, cserjékkel kiegészítve. Lédús gyümölcsű haszonnövények járda közelébe nem telepíthetők.

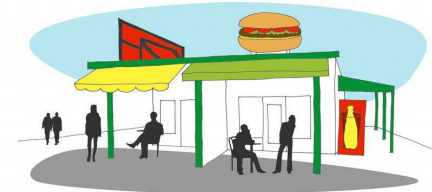

HIRDETÉSEK, REKLÁMTÁBLÁK, EGYÉB TÁBLÁK

12

Aba területén elsősorban tájékoztató táblák jellemzők, melyek főleg fából készültek. A hirdetések mennyiségét és a táblák méretét a városkép érdekében korlátozni célszerű. Javasolt a hirdetések elhelyezésére szolgáló utcabútorok egységes kialakítá

IMPRESSZUM

13

ABA VÁROS ÖNKORMÁNYZATA

Aba honlapcíme: www.aba.hu

Aba emailcíme: onkormanyzat@aba.hu

Aba postai címe: 8127 Aba Rákóczi út 12.

Telefon: (22) 430 002

Polgármester: Kossa Lajos

polgarmester emailcíme: polgarmester@aba.hu

Főpítész: Tóth Zoltán

SZERKESZTETTE: Fehér Vártervező Kft.

SZÖVEG: Fehér Vártervező Kft.

FOTÓ: Fehér Vártervező Kft.

GRAFIKAI TERVEZÉS: Fehér Vártervező Kft.

Aba, 2018. február
